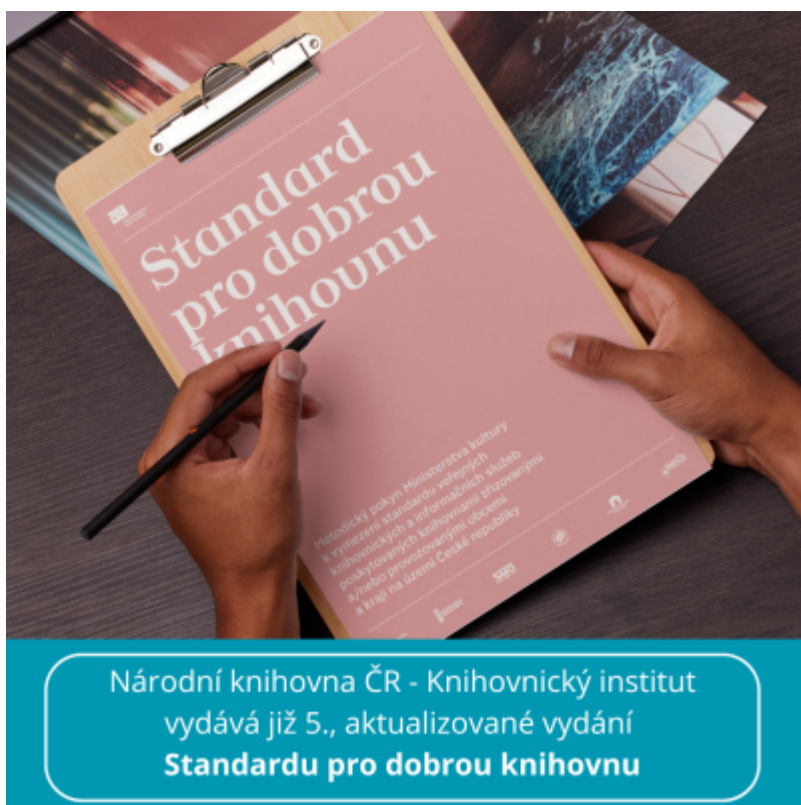


# 11. Standard pro dobrou knihovnu

**Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky** byl poprvé vydán v roce 2005.

Jeho cílem je stanovení podmínek pro kvalitní poskytování služeb knihoven. V průběhu let byl několikrát novelizován, v roce 2023 vyšlo již 5., aktualizované vydání <sup>1)</sup>.

Standard pro dobrou knihovnu v průběhu let reflektuje změny v nabídce a poskytování služeb knihovny. Úzce souvisí především s hodnocením výkonů a kvality činnosti knihoven.



Obr. 29 – Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území České republiky, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury ČR.

Vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z roku 2022 <sup>2)</sup> a související směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven z roku 2012 <sup>3)</sup>.

## Vyhodnocování Standardu VKIS

Materiál se zabývá mnoha okruhy činnosti a podmínek pro poskytování knihovnických služeb. Jeho součástí je vyhodnocování plnění standardu VKIS. To vychází ze statistického šetření, které je prováděno na základě výkazu Kult (MK) 12-01 a doplňováno je dílčí analýzou či průzkumem.

## Pomocí statistických dat je možno hodnotit tyto ukazatele standardu:

- bezbariérový přístup (ano - ne),
- nabídka veřejné wi-fi (ano - ne),
- počet provozních hodin pro veřejnost,
- náklady na knihovní fond na obyvatele,
- objem knihovního fondu na 1 000 obyvatel,
- procento obnovy knihovního fondu,
- prostory knihovny pro uživatele v m<sup>2</sup> na 1 000 obyvatel,
- počet studijních míst,
- počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu,
- web/webová stránka knihovny (ano - ne),
- elektronický katalog knihovny (OPAC) na internetu (ano - ne),
- počet vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit knihovny,
- vzdělávání pracovníků knihovny.

## Standard VKIS vyhodnocuje:

- na místní úrovni provozovatel knihovny,
- na krajské úrovni krajská knihovna, případně ve spolupráci s knihovnami pověřenými výkonem regionálních funkcí,
- na celostátní úrovni Národní knihovna České republiky.



### PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Pravidelná hodnocení standardu VKIS zveřejňuje na svém webu např. Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně, a to od roku 2010 <sup>4)</sup>, či Knihovna Ústeckého kraje <sup>5)</sup>.

## Nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS

Každá veřejná knihovna si může sama provést hodnocení podle doporučených parametrů nastavených standardem VKIS. V zásadě jde o to, porovnat své hodnoty ze statistického výkazu s doporučenými hodnotami ve standardu.

Standard rozděluje knihovny podle počtu obyvatel obce a v každé velikostní kategorii stanoví doporučené hodnoty pro „dobrou knihovnu“. Z tohoto hlediska se knihovna dozví, které standardy splňuje a které nesplňuje.

Pokud zjistí, že standard nesplňuje, mělo by to být podnětem ke zlepšování a hledání nástrojů a cest pro další rozvoj.

### INFO



V roce 2024 NIPOS ve spolupráci s NK ČR vytvořil speciální nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS. Základem je databáze statistických údajů všech veřejných knihoven, a to za období od roku 2012 do současnosti, kterou lze analyzovat pomocí čtyř základních kritérií a jejich kombinací.

**Roky shromážděných dat: od roku 2012 do současnosti, územní členění:**

- celá ČR,
- jednotlivé kraje,

**počet obyvatel (obsluhovaná populace) dle členění standardu VKIS:**

- do 500 obyvatel,
- 501 až 1 000 obyvatel,
- 1 001 až 3 000 obyvatel,
- 3 001 až 5 000 obyvatel,
- 5 001 až 10 000 obyvatel,
- 10 001 až 20 000 obyvatel,
- 20 001 až 40 000 obyvatel,
- více než 40 000 obyvatel,

**typy knihoven:**

- všechny knihovny,
- knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí,
- základní knihovny s profesionálními pracovníky,
- základní knihovny s neprofesionálními pracovníky.

**Jednotlivá kritéria je možné mezi sebou kombinovat.**

**Jak využívat nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS****Vstup do systému**

Pro vstup do systému využijeme vstupní stránku do projektu Benchmarking knihoven <sup>6)</sup>.

**Další postup:**

- stiskněte tlačítko **Vstoupit anonymně**,
- přečtěte si vstupní informaci a stiskněte **Vstoupit**,
- na horní liště stiskněte tlačítko **Standardy**.

# Benchmarking knihoven

Přihlašovací jméno  Přihlašovací jméno Heslo  Heslo

Při ztrátě hesla klikněte [zde](#)

Pokud nemáte přiděleno heslo

Veřejnosti se zájmem o data z oblasti veřejných knihoven je umožněn anonymní přístup do databáze benchmarking knihoven a databáze vyhodnocování plnění standardů veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS). V této úrovni jsou k dispozici pouze agregovaná data vycházející z ročních výkazů o knihovnách Kult (MK) 12-01.

**Anonymní přístup je zatím v testovací verzi.** Data nezahnují všechny řetězené knihovny výkazem Kult (MK) 12-01, neshodují se s oficiální statistikou NIPOS a nejsou určena ke zveřejnění.

Provozuje NIPOS ve spolupráci s Národní knihovnou.



Obr. 31 – Vstupní stránka do projektu Benchmarking knihoven a do vyhodnocování standardu VKIS

**Základní popis**

Databáze je na webu benchmarkingu knihoven

Záložka veřejné databáze benchmarkingu knihoven

Kontakty na administrátory benchmarkingu knihoven

Záložka veřejné databáze hodnocení standardu VKIS

Odkaz na metodický pokyn MK

**Benchmarking v2.0** - Vyhodnocování výkonu a kvality činnosti knihoven metodou benchmarkingu  
Provozuje Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha  
**Anonymní přístup je zatím v testovací verzi.** Data nezahnují všechny řetězené knihovny výkazem Kult (MK) 12-01, neshodují se s oficiální statistikou NIPOS a nejsou určena ke zveřejnění.

Standardy Cílové trendy O projektu Anonymní uživatel - Odkázat

Základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny řízené a/nebo provozované obcemi a kraji na území ČR, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury stanovuje metodický pokyn Ministerstva kultury.

Výpočet standardů: Podle počtu obyvatel Podle knih Podle kategorie knihovny Podle roku

Územní členění: vše (Celá ČR) Kategorie knihovny: vše Rok:

Obr. 32 – Základní popis anonymní databáze pro hodnocení standardu VKIS

## Co ukazují jednotlivé údaje a jak je interpretovat

### Analýza podle počtu obyvatel v obci

Pokud zvolíme jako hlavní kritérium počet obyvatel, zobrazí se nám tabulka, kde v horním řádku jsou knihovny rozděleny podle počtu obyvatel. V levé svislé části jsou potom jednotlivé indikátory standardu VKIS.

Podívejme se např. na řádek **Bezbariérový přístup**:

- řádek **ANO** uvádí počet knihoven, které splňují hodnotu nastavenou standardem,
- řádek **NE** uvádí počet knihoven, které nesplňují standard,
- řádek **Procento plnění** uvádí procento knihoven, které splňují standard, tj. v daném případě jsou bezbariérové.

## INFO



Nejlepší dostupnost mají knihovny působící v obcích o velikosti 20 001 až 40 000 obyvatel – standard splňuje 82,1 % knihoven. Naopak nejhorší dostupnost je v obcích do 500 obyvatel – zde standard splňuje pouze 24,6 % knihoven.

Stejným způsobem můžeme hodnotit **Nabídku veřejné wi-fi, Počet provozních hodin pro veřejnost** apod.

Zvolená kritéria můžeme libovolně kombinovat, tj. můžeme si postupně vybrat pro hodnocení knihovny v jednotlivých krajích a zde hodnotit zvlášť pověřené knihovny, profesionální knihovny a neprofesionální knihovny.

Standardsy   Celkové trendy   O projekty   Anonýrní uživatel - Odkázat

Základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území ČR, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury stanovuje Metodický pokyn Ministerstva kultury.

Vypočet standardů:

Území (oblast):    Typ knihovny:

rok:

HODNOCENÍ STANDARDU VKIS		1 - 500	501 - 1 000	1 001 - 5 000	5 001 - 10 000	10 001 - 20 000	20 001 - 40 000	více než 40 000
1. Bezbariérový přístup (výpočtový vorec)	Ano	645	388	463	125	90	29	18
	Ne	1973	896	569	78	51	20	8
	% plnění	24,6	30,2	44,8	61,8	65,0	74,7	82,1
2. Nabídka veřejné wi-fi (výpočtový vorec) (indikátor je sledován od roku 2013)	Ano	1179	893	852	174	126	73	23
	Ne	1439	591	380	38	23	6	3
	% plnění	45,0	54,0	63,2	85,2	84,6	92,4	88,5
3. Počet provozních hodin pro veřejnost (výpočtový vorec)	Ano	270	206	308	105	88	32	9
	Ne	2349	1879	723	99	61	47	17
	% plnění	10,3	16,0	29,9	51,5	59,1	48,5	48,7
4. Náklady na knihovní fond (výpočtový vorec) (U knihoven s povinnými výlohami RF je třeba upřesnit: V Ročním výkazu o knihovně jsou uvedeny náklady na knihovní fond včetně nákladů na výměnný fond.)	Ano	277	172	248	95	87	48	19
	Ne	2341	1152	784	109	62	31	16
	% plnění	10,6	13,4	24,0	46,6	58,8	68,8	79,5

Obr. 33 – Příklad zadání analýzy standardu VKIS v kategoriích knihoven podle počtu obyvatel

## Analýza podle krajů

Pokud stiskneme tlačítko **Podle krajů**, v tabulce se zobrazí počty knihoven v jednotlivých krajích. Dále volíme základní knihovna s profesionálními pracovníky, nerozlišujeme počet obyvatel a hodnotíme data za rok 2023.

Pokud se opět podíváme na **Bezbariérový přístup**, vidíme, že v Praze je 90,5 % knihoven bezbariérových, zatímco Plzeňský kraj má pouze 41,3 % profesionálních knihoven bez bariér.

1)  
Dostupné z: [https://mk.gov.cz/doc/cms\\_library/metodicky\\_pokyn\\_pro\\_-vkis\\_2023\\_defp-17952.pdf](https://mk.gov.cz/doc/cms_library/metodicky_pokyn_pro_-vkis_2023_defp-17952.pdf)  
2)

Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnářích 2022. Dostupné z:

[https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Manifest\\_UNESCO.htm](https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Manifest_UNESCO.htm)

3)

KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN, ed. Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. ISBN 978-80-7050-612-7.

Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/IFLA/sluzby-verejnych-knihovensmernice-ifla-.pdf>

4)

Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/standard-verejnych-knihovnickych-informacnich-sluzeb-vkis>

5)

Dostupné z:

[https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2023/06/Plneni-standardu\\_21-22\\_komplet.pdf](https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2023/06/Plneni-standardu_21-22_komplet.pdf)

6)

Dostupné z: <https://www.benchmarkingknihoven.cz>

From:

<https://prirucky.ipk.nkp.cz/> - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:

[https://prirucky.ipk.nkp.cz/statistika/standard\\_pro\\_dobrou\\_knihovnu?rev=1742300485](https://prirucky.ipk.nkp.cz/statistika/standard_pro_dobrou_knihovnu?rev=1742300485)

Last update: **2025/03/18 13:21**

